KONSTYTUCJA TRZECIEGO MAJA

Mazurek Trzeciego Maja

Słowa: Rajnold Suchodolski Muzyka: autor nieznany

Witaj, majowa jutrzenko[1],
świeć naszej polskiej krainie,
uczcimy ciebie piosenką,
która w całej Polsce słynie.

Witaj Maj, Trzeci Maj,
u Polaków błogi raj!
Witaj Maj, Trzeci Maj,
u Polaków błogi raj!

Nierząd[2] braci naszych cisnął,
gnuśność[3] w ręku króla spała,
a wtem Trzeci Maj zabłysnął
i nasza Polska powstała.

Witaj Maj, Trzeci Maj,
u Polaków błogi raj!
Witaj Maj, Trzeci Maj,
u Polaków błogi raj!

[1] jutrzenka — świt, poranek
[2] nierząd — przemoc, niesprawiedliwość
[3] gnuśność — lenistwo, ospałość

230 lat temu uchwalono w Polsce ustawę zasadniczą.

Do narodowej tradycji przeszła ona pod nazwą Konstytucji 3 Maja. Była jedną z trzech wielkich ustaw konstytucyjnych XVIII wieku – drugą po konstytucji amerykańskiej, pierwszą w Europie przed ustawą zasadniczą rewolucyjnej Francji.

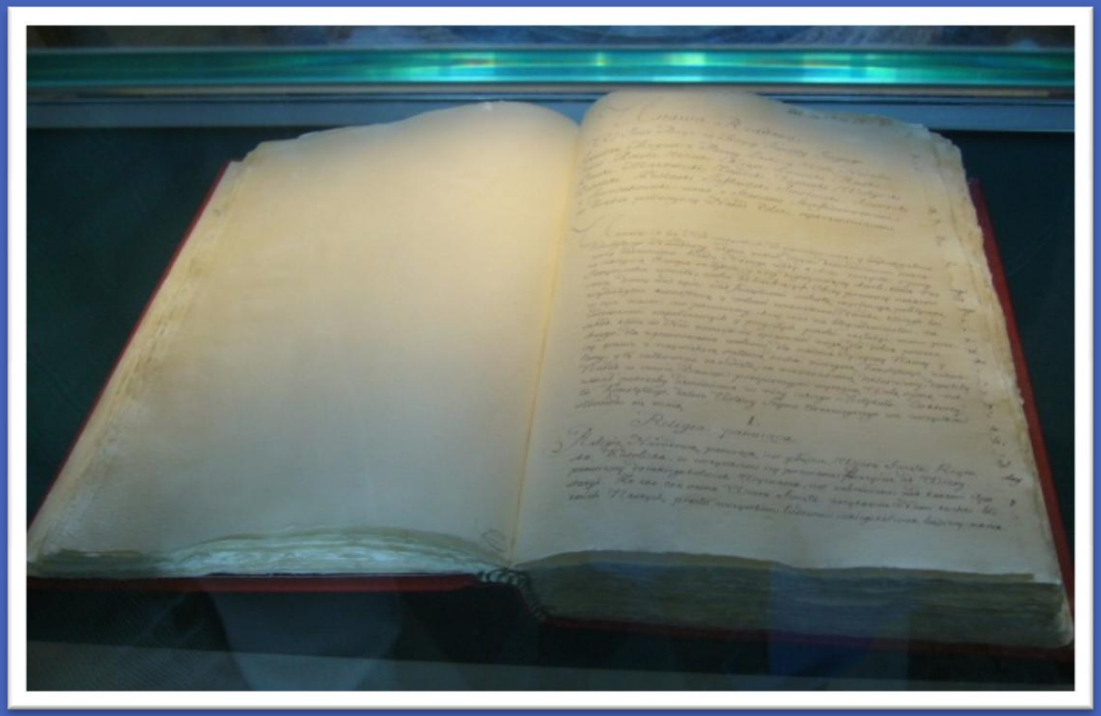

Konstytucję 3 Maja ustanowiono prawie w dwadzieścia lat po pierwszym rozbiorze Polski, w warunkach narastającego zagrożenia niepodległego bytu Rzeczpospolitej.

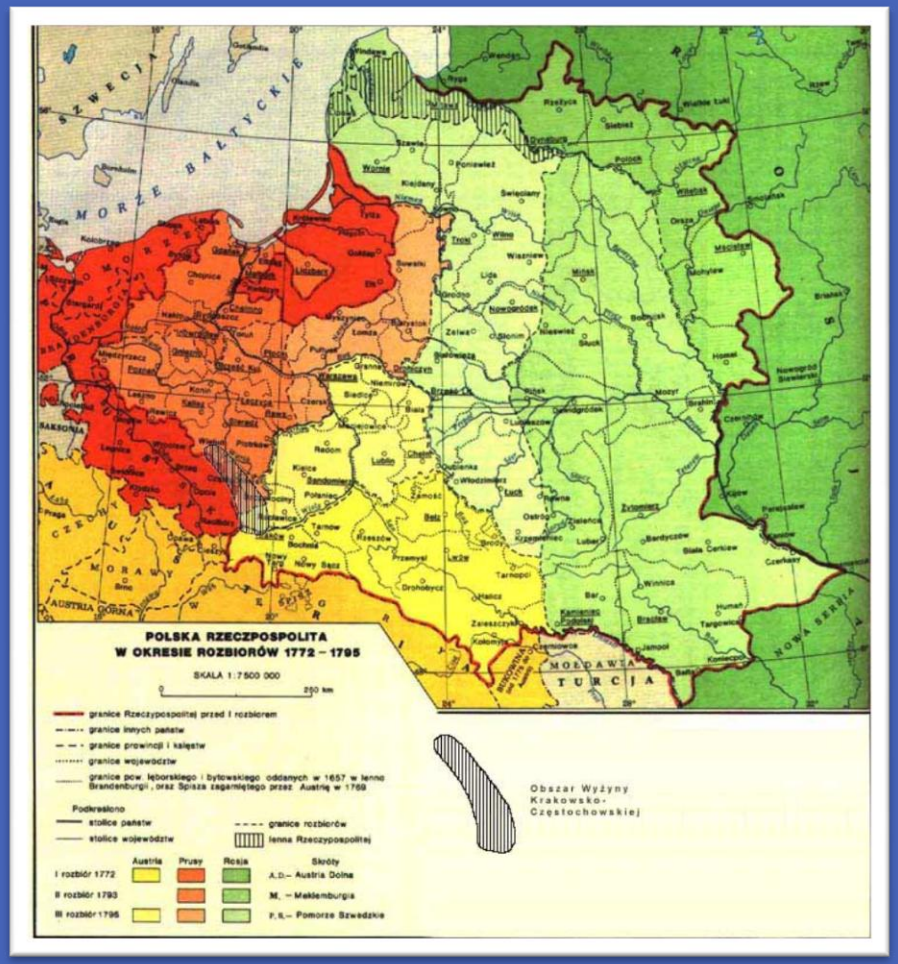

Posłowie będący zwolennikami reform skupili się wokół Stanisława Małachowskiego, Ignacego Potockiego, Hugo Kołłątaja. Dążyli oni do przebudowy ustroju Rzeczypospolitej, więc w porozumieniu z królem opracowali projekt konstytucji.

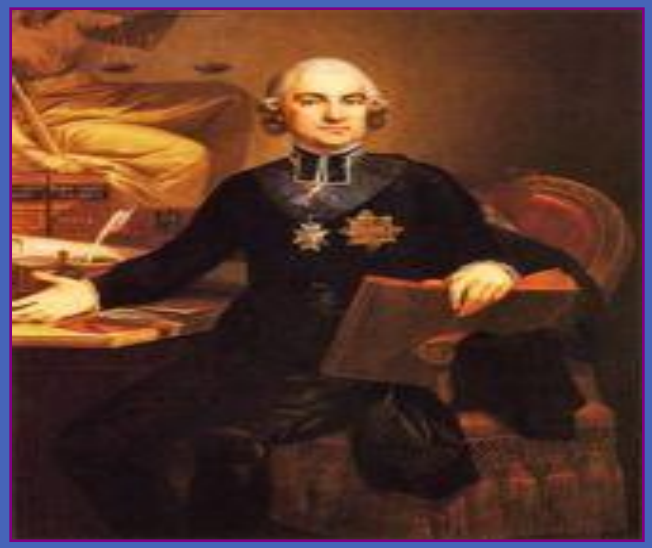

Hugo Kołłątaj

Ignacy Potocki

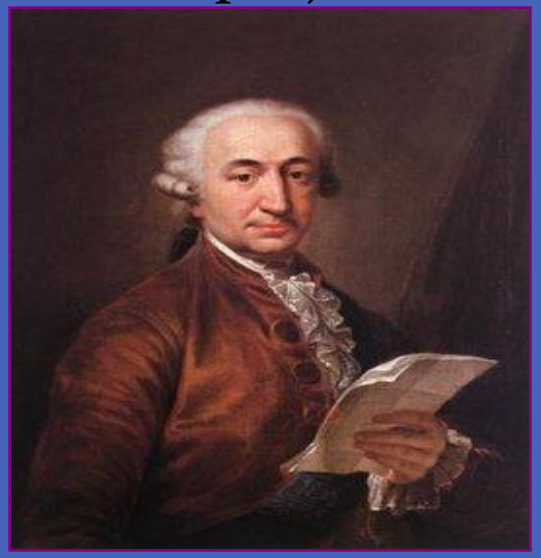

Stanisław Małachowski

Konstytucja została przyjęta na Sejmie Wielkim 3 maja 1791 roku- stąd nazwa Konstytucja 3 Maja.

PREAMBUŁA
USTAWA RZĄDOWA
z dnia 3-go maja 1791 roku

Stanisław August z Bożej łaski i woli Narodu Król Polski, Wielki Książę Litewski, (…) uznając, iż los nas wszystkich od ugruntowania i wydoskonalenia konstytucji narodowej jedynie zawisł, długim doświadczeniem poznawszy zadawnione rządu naszego wady, a chcąc korzystać z pory, w jakiej się Europa znajduje, i z tej dogorywającej chwili, która nas samym sobie wróciła, wolni od hańbiących obcej przemocy nakazów, ceniąc drożej nad życie, nad szczęśliwość osobistą (…) niepodległość zewnętrzną i wolność wewnętrzną narodu, którego los w ręce nasze jest powierzony, chcąc na błogosławieństwo, na wdzięczność współczesnych i przyszłych pokoleń zasłużyć (…) dla dobra powszechnego, dla ugruntowania wolności, dla ocalenia ojczyzny naszej i jej granic (…) niniejszą konstytucję uchwalamy i tę całkowicie za świętą, za niewzruszoną deklarujemy (…).

Konstytucja głosiła ,
że suwerenem jest
naród . Porządkowała
system rządzenia krajem.
Zgodnie z zasadą Monteskiusza
wprowadzała trójpodział władzy na:
ustawodawczą, wykonawczą oraz
sądowniczą.
Naprawiała polskie ustawodawstwo,
znosząc zgubne liberum veto
i wprowadzając do sejmu
zasadę decydowania większością
głosów.

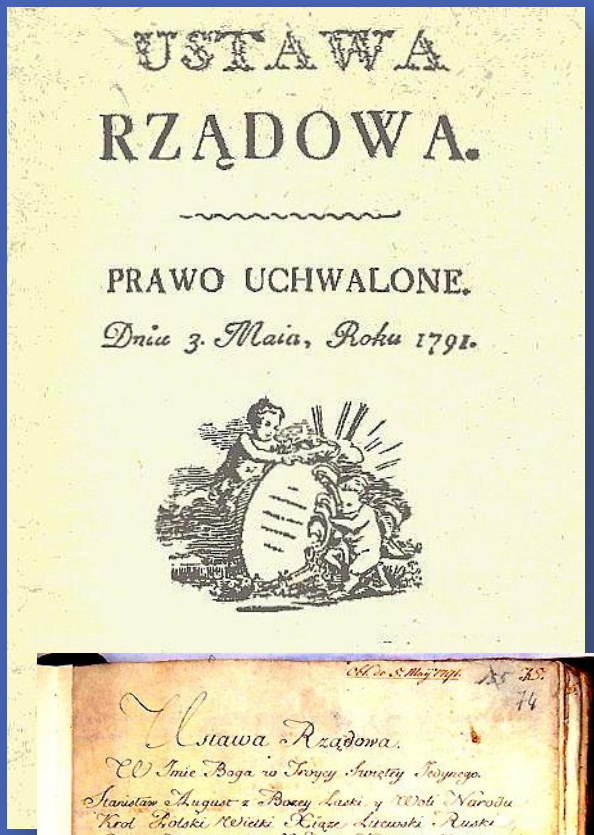
USTAWA
RZĄDOWA.

PRAWO UCHWALONE.
Dniu 3. Maia, Roku 1791.

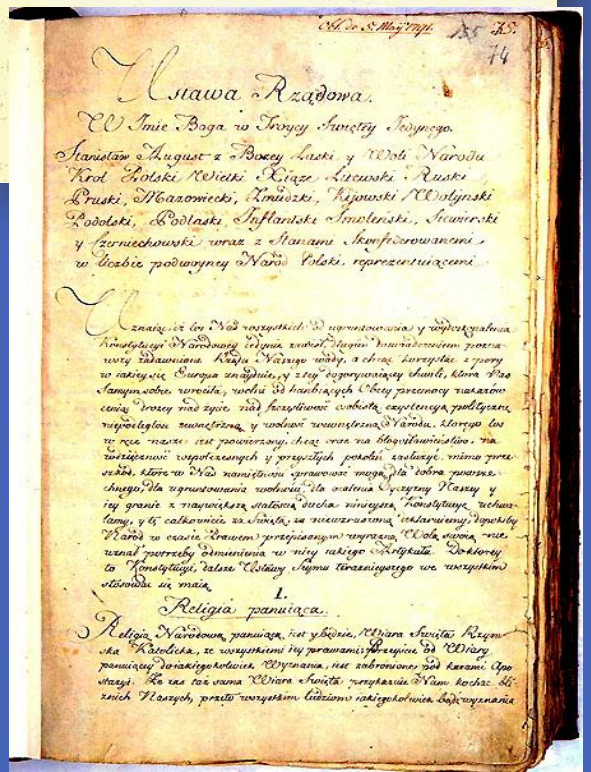
Ustawa Rządowa.
W Imie Boga w Troycy Swiętey Jedynego.
Stanisław August z Bożey Łaski y Woli Narodu
Krol Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski
Pruski, Mazowiecki, Kniaźki, Kijowski, Wołyński
Podolski, Podlaski, Inflandski, Smoleński, Siewierski
y Czerniechowski, wraz z Stanami Skonfederowanemi
w liczbie podwoyney Narod Polski, reprezentującemi.

Konstytucja zapewniała istnienie władzy wykonawczej, powierzając ją Królowi i Straży Praw, czyli rządowi. Oznaczało to położenie kresu bezwładowi państwa, zniesienie stanu, o którym w XVIII wieku mówiono: **„Polska nie rządem stoi”.** Konstytucja reformowała również sądownictwo, uniezależniając je od pozostałych władz.

Istotnymi zmianami było zniesienie instytucji wolnej elekcji i wprowadzenie dziedziczności tronu. Miało to chronić Polskę przed niebezpieczeństwami okresów bezkrólewia i intrygami obcych mocarstw zainteresowanych sukcesją polskiego tronu.

Konstytucja gwarantowała szlachcie wolność polityczną, osobistą i ochronę własności. Nadawała prawa miastom i szereg uprawnień mieszczanom, stwarzając możliwość rozwoju – przede wszystkim ekonomicznego, ale również politycznego. Ustawa Rządowa brała pod opiekę prawną włościan, choć pańszczyzny i poddaństwa nie znosiła. Zapewniała tolerancję wyznaniową.

Konstytucja rozwiązała również sprawę obronności kraju. Według jej postępowania tworzono wojsko, będące częścią potencjału Rzeczpospolitej, przeznaczoną do obrony integralności państwa i suwerenności narodu. Nowoczesne sformułowanie zasady i celu istnienia siły zbrojnej stało się podstawą tradycji Wojska Polskiego.

Ogromna większość szlachty i mieszczaństwa z entuzjazmem przyjęła ustanowienie Konstytucji 3 Maja. Miano bowiem wtedy świadomość wielkich zmian, które ona wprowadziła.

DYARYUSZ
SEYMU ORDYNARYINEGO
OBOYGA NARODOW
W WARSZAWIE ROZPOCZĘTEGO
W WARSZAWIE

Słusznie odbierano ją jako zasadniczy zwrot w dziejach polskiej państwowości, jako sygnał odradzania się Rzeczpospolitej pod względem politycznym i moralnym; jako zwycięstwo sił patriotycznych nad siłami egoizmu, prywaty i anarchii.

Była więc Ustawą Rządową, wyraźnym sygnałem zmian na lepsze, prawdziwą jutrzenką nadziei. Jako akt suwerennej woli narodu stanowiła dowód politycznej mądrości i powód do uzasadnionej dumy.

Reformy Konstytucji 3 Maja nie przetrwały, nie uratowały suwerenności Polski. Zniszczone zostały rosyjskimi wojskami carycy Katarzyny II i niestety, zdradą Polaków skupionych wokół Targowicy.

Pozostała jednak pamięć i tradycja Konstytucji 3 Maja, odczytywana jako wielkie dokonanie polskiej myśli prawniczej i politycznej. Konstytucja stała się wartością kulturową, swoistym katechizmem narodowym Polaków. Okazała się trwałym składnikiem europejskiej tradycji konstytucyjnej.

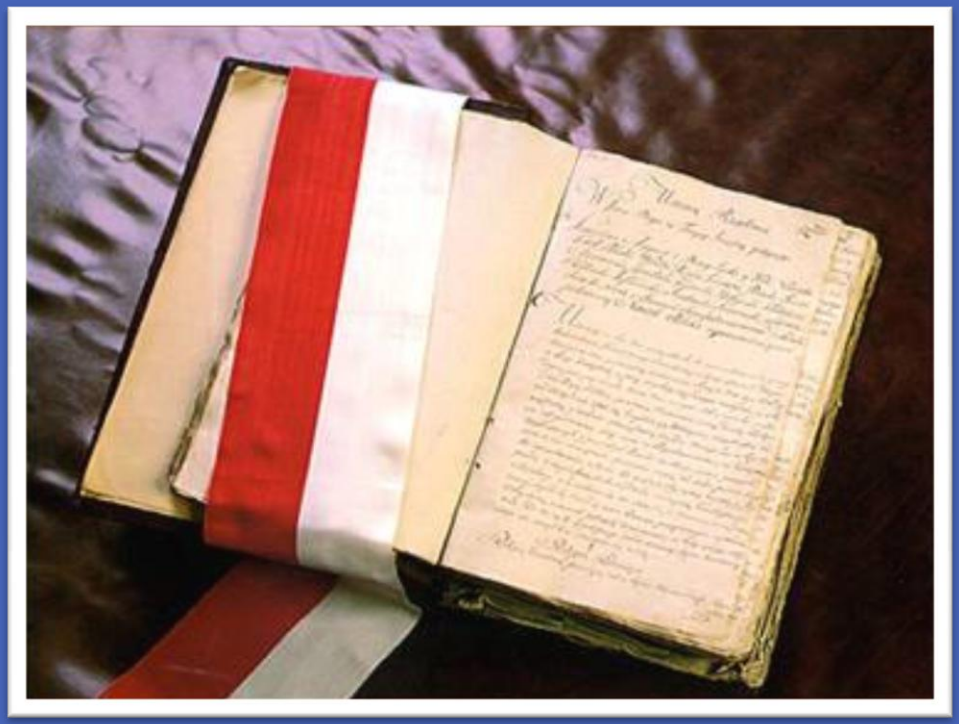

Do dzieła Konstytucji, do patriotyzmu jej twórców nawiązywały pokolenia Polaków, zarówno te, które walczyły o wolność w XVIII, XIX jak i w początkach XX stulecia.

Jednym z nich był wielki bohater narodowy –

Tadeusz Kościuszko

Po powrocie do kraju, w 1789r. otrzymał od króla Stanisława Augusta Poniatowskiego nominację na generała-majora wojsk koronnych. Uczestniczył w wojnie polsko-rosyjskiej w obronie właśnie *Konstytucji 3 maja*, podczas której został odznaczony krzyżem Virtuti Militari.

W 1794 r. został Najwyższym Naczelnikiem Siły Zbrojnej Narodowej i przewodził pierwszemu polskiemu powstaniu narodowemu, które *nota bene*, jako jedyne przeszło do historii pod imieniem swojego bohatera – **powstanie kościuszkowskie**

Tadeusz Kościuszko zajmuje czołowe miejsce w panteonie polskich bohaterów narodowych. Mimo klęski insurekcji kościuszkowskiej, której następstwem był trzeci rozbiór Polski (1795), nie zapisał się w pamięci Polaków jako bohater przegrany. Wręcz przeciwnie, kolejne pokolenia widziały w nim wzorowego patriotę, szlachetnego rycerza, który podniósł miecz w obronie konającej ojczyzny. W opinii niektórych historyków, dowodzone przez niego powstanie chociaż nie ocaliło państwa, to jednak uratowało godność i honor narodu polskiego, który nie oddał swojej wolności bez walki.

Mówiąc o Konstytucji 3 Maja trzeba pamiętać nie tylko o ich twórcach, ale także o wielu osobach, które swoim działaniem przyczyniły się do pamięci o tych wydarzeniach.

W dwudziestoleciu międzywojennym dzień 3 maja, rocznica ustanowienia Konstytucji, ogłoszony został świętem narodowym i religijnym.

Dziś obchodzimy rocznicę ustanowienia Konstytucji 3 Maja jako święto narodowe, znak widoczny naszej tożsamości. Dla nas, podobnie jak dla pokoleń, które poprzedziły nas w dziejach, pamięć o dziele Konstytucji stanowi istotny element polskiego dziedzictwa, wyrażający stale wielkie społeczne pragnienie, by żyć w państwie dobrze rządzonym, mądrym, sprawiedliwym i suwerennym.